

**Державний вищий навчальний заклад  
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет гуманітарної та економічної освіти  
Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор



*Shauf*  
\_\_\_\_\_

С.Г. Набока

«29» серпня 2023 р.

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ І УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**

---

**підготовки здобувачів  
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

**спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

**за освітньо-професійною програмою  
«Середня освіта (Інформатика)»**

**мова навчання – українська**

Дніпро-Слов'янськ – 2023 р.

**Розробник:**

**Федь В.А.** – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

**Рецензенти:**

**Швидкий С.М.** – доктор історичних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

**Бондаренко П.С.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Робоча навчальна програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін.

Протокол №11 від «18» травня 2023 р.

Завідувач кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін



В.А. Федь

Погоджено групою забезпечення спеціальності 014 Середня освіта (Інформатика)

Керівник групи забезпечення



А.В. Стьопкін

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою  
Державного вищого навчального закладу  
«Донбаський державний педагогічний університет»  
«29» червня 2023 р., протокол № 9

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	-
	Семестр	
	2-й	-
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 4, самостійної роботи здобувачів – 5,375	32 год.	-
	Практичні	
	32 год.	-
	Самостійна робота	
	86 год.	-
	Вид контролю: екзамен	-

*Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія України і української культури» є формування високого рівня історичної свідомості та професійної культури здобувачів, формування цілісного розуміння вітчизняних історико-культурних процесів як взаємодії зовнішніх цивілізаційних факторів з вітчизняним історичним і культурним контекстом, дослідження та розкриття внутрішніх механізмів взаємодії української культури з культурами інших народів; простеження причинно-наслідкового зв'язку часів і висвітлення окремих «уроків історії» у сьогоденні; долучення до духовної скарбниці вітчизняної культури завдяки отриманню твердих знань про історико-культурну генезу.*

**2. Матриця компетентностей, програмних результатів навчання,  
методів навчання, методів контролю з обов'язкової навчальної дисципліни  
«Історія України і української культури»**

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу на рівні базової середньої освіти.</p> <p>ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p> <p>ЗК 10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.</p>	<p>РН-13. Демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.</p> <p>РН-14. Уміє інтегрувати в освітній процес знання про основні історичні етапи становлення України як держави та особливості розвитку української культури; усвідомлено формувати у здобувачів розуміння цінності незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина; цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, взаємоповаги, діалогу та співробітництва.</p>	<p>Словесні методи: інтерактивні лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання); Практичні методи: практичні заняття, дискусії, робота в групах, робота в парах; Наочні методи: методи спостереження, ілюстрації, демонстрації</p>	<p>Спостереження за активністю здобувачів, доповідь, есе, наукове повідомлення, презентації, виконання контрольних завдань, екзамен</p>

### 3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Денна форма				
	усього	зокрема			
		л	п	лаб.	с.р.
Тема 1. Теоретичні основи курсу	9	2	2		5
Тема 2. Дохристиянська історія та культура України.	9	2	2		5
Тема 3. Київська Русь.	9	2	2		5
Тема 4. Галицько-Волинська держава.	9	2	2		5
Тема 5. Українські землі у складі Литви та Польщі	9	2	2		5
Тема 6. Українська національна революція (1648—1676)	9	2	2		5
Тема 7. Україна наприкінці XVII — у XVIII ст.	9	2	2		5
Тема 8. Українська барокова культура.	9	2	2		5
Тема 9. Україна в XIX ст.	9	2	2		5
Тема 10. Україна на початку XX ст.	9	2	2		5
Тема 11. Українська національно-демократична революція (1917–1920).	9	2	2		5
Тема 12. Україна в складі СРСР (1922–1939).	9	2	2		5
Тема 13. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945).	10,5	2	2		6,5
Тема 14. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 — середині 50-х років.	10,5	2	2		6,5
Тема 15. Україна на порозі кризи: наростання застійних явищ (1965–1985).	10,5	2	2		6,5
Тема 16. Україна на шляху незалежності.	10,5	2	2		6,5
<b>Усього годин</b>	<b>150</b>	<b>32</b>	<b>32</b>		<b>86</b>

## 4. Програма навчальної дисципліни

### 4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Тема 1. Теоретичні основи курсу.	2	-
2	Тема 2. Дохристиянська історія та культура України.	2	-
3	Тема 3. Київська Русь.	2	-
4	Тема 4. Галицько-Волинська держава.	2	-
5	Тема 5. Українські землі у складі Литви та Польщі	2	-
6	Тема 6. Українська національна революція (1648—1676)	2	-
7	Тема 7. Україна наприкінці XVII — у XVIII ст.	2	-
8	Тема 8. Українська барокова культура.	2	-
9	Тема 9. Україна в XIX ст.	2	-
10	Тема 10. Україна на початку XX ст.	2	-
11	Тема 11. Українська національно-демократична революція (1917–1920).	2	-
12	Тема 12. Україна в складі СРСР (1922–1939).	2	-
13	Тема 13. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945).	2	-
14	Тема 14. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 — середині 50-х років.	2	-
15	Тема 15. Україна на порозі кризи: наростання застійних явищ (1965–1985).	2	-
16	Тема 16. Україна на шляху незалежності.	2	-
<b>Разом</b>		<b>36</b>	<b>-</b>

### 4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Теоретичні основи предмету	2	-
2	Дохристиянська доба	2	-
3	"Київська" доба	2	-
4	"Галицько-Волинська" доба	2	-
5	"Литовсько-Польська" доба	2	-
6	Українська революція (1648—1676)	2	-

7	Українська історія та культура у XVIII ст.	2	-
8	Українське бароко	2	-
9	Історія та культура XIX ст.	2	-
10	Історія та культура поч. XX ст.	2	-
11	Українська революція (1917–1920)	2	-
12	Україна 20 – 30-х рр. XX ст.	2	-
13	Друга світова війна (1939–1945)	2	-
14	Повоєнна відбудова і хрущовська «відлига»	2	-
15	Брежнєвський «застій» (1965–1985)	2	-
16	Україна незалежна	2	-
<b>Разом</b>		<b>36</b>	<b>-</b>

### 4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Теоретичні основи предмету	5	-
2	Дохристиянська доба	5	-
3	"Київська" доба	5	-
4	"Галицько-Волинська" доба	5	-
5	"Литовсько-Польська" доба	5	-
6	Українська революція (1648—1676)	5	-
7	Українська історія та культура у XVIII ст.	5	-
8	Українське бароко	5	-
9	Історія та культура XIX ст.	5	-
10	Історія та культура поч. XX ст.	5	-
11	Українська революція (1917–1920)	5	-
12	Україна 20 – 30-х рр. XX ст.	5	-
13	Друга світова війна (1939–1945)	6,5	-
14	Повоєнна відбудова і хрущовська «відлига»	6,5	-
15	Брежнєвський «застій» (1965–1985)	6,5	-
16	Україна незалежна	6,5	-
<b>Разом</b>		<b>86</b>	<b>-</b>

### 5. Критерії оцінювання результатів навчання

Результати навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ДДПУ, а саме за 100-бальною шкалою та національною п'ятибальною шкалою для екзаменів «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «неприйнятно»).

Навчальна дисципліна оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

*Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти*

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт	для заліків
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

*Критерії оцінювання екзамену:*

– оцінки **«відмінно» (90-100 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу;

– оцінки **«добре» (75-89 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності;

– оцінки **«задовільно» (60-74 бали)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді на екзамені та під час виконання екзаменаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача;

– оцінка **«незадовільно» (26-59 балів)** виставляється здобувачу вищої освіти, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань, і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни;

– оцінка **«неприйнятно» (0-25 балів)** виставляється здобувачу вищої освіти, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж



50%), і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за лекції здійснюється за такими критеріями: присутність здобувача на лекції, складання її конспекту та активна участь у перебігу лекції.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття;

- під час тестування – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття;

- у процесі виконання ситуаційних вправ і завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) виконання завдання; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні; за володіння формулами й математичними методами, необхідними для виконання завдання; за отриманий правильний результат.

Оцінювання рефератів, доповідей, есе, презентацій тощо за визначеними темами здійснюється відповідно до таких критеріїв:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації);

- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела;

- за наявність змістовних висновків;

- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

У разі виявлення невідповідності результатів навчання окремим критеріям істотної чи тієї форми контролю знань кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:

- за неповну відповідь;

- за кожну неправильну відповідь;

- за невчасне виконання завдання;

- за недостовірність поданої інформації;

- за недостатнє розкриття теми;

- за відсутність посилань на літературні джерела.

Результати поточних контролів рівня знань здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання (у вигляді певної кількості отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем наприкінці кожного заняття до їхнього відома, виставляються в Журнал обліку роботи академічної групи та є підставою для одержання допуску до підсумкового контролю.

Умовою допуску до складання екзамену є накопичення здобувачем протягом навчального семестру не менше 60 балів з навчальної дисципліни. Допуск здобувача вищої освіти до складання екзамену з певної дисципліни відбувається незалежно від результатів навчання з інших дисциплін.

Здобувачі вищої освіти, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути:

– звільнені від складання екзамену й отримати в результаті оцінювання 60-80 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни;

– звільнені від складання екзамену й отримати в результаті оцінювання 81-100 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни, за відсутності пропусків занять з усіх предметів семестру без поважних причин (до 10%), але за обов'язкового надання в деканат виконаних самостійних завдань з відповідної дисципліни.

Здобувач вищої освіти може підвищити оцінку, яку він отримав за результатами роботи в семестрі, під час складання екзамену в період сесії.

Якщо здобувач вищої освіти на екзамені отримав оцінку нижчу, ніж за результатами роботи в семестрі, у відомість обліку успішності виставляється підсумкова оцінка за результатами роботи в семестрі.

## **6. Засоби діагностики результатів навчання**

Діагностика результатів навчання включає диференційований та об'єктивний облік результатів освітньої діяльності здобувачів і включає наступні блоки:

контроль засвоєння теоретичних знань (усне опитування, обговорення проблемних питань, розв'язання ситуаційних завдань, виконання аудиторних та позааудиторних робіт на практичних заняттях);

контроль самостійної роботи здобувачів (усне опитування по темам запланованим в дисципліні;

підсумковий контроль: семестровий екзамен.

### **Питання до екзамену**

1. Предмет і завдання курсу.
2. Поняття, предмет і факт, методологія культури.
3. Функції, моделі та форми культури.
4. Початок формування людської цивілізації на території України
5. Скіфо-сарматська доба. Античні міста-держави Північного Причорномор'я
6. Світоглядні основи культу жертви і оновлення.
7. Структура міфологічного простору слов'янського язичництва.
8. Виникнення і становлення I Давньоруської держави (кінець IX — кінець X ст.)
9. Піднесення й розквіт Київської Русі (кінець X — середина XI ст.)
10. Походження та суть національного символу — тризуба
11. Утворення, піднесення та занепад Галицько-Волинської держави
12. Роль Галицько-Волинського — князівства в історії української державності
13. Приєднання українських земель до Великого князівства Литовського

14. Польська експансія на українські землі наприкінці XIV — в середині XVI ст
15. Утворення Кримського ханства та його експансія на українські землі
16. Соціально-економічні процеси в XIV–XVI ст
17. Причини, характер, періодизація Української національної еволюції (1648—1676 рр.)
18. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 — серпень 1657 р.)
19. Українська державність наприкінці XVII — на початку XVIII ст
20. Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII ст
21. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво
22. Специфіка національного варіанта бароко в літературі, театрі і музиці
23. Барокова архітектура
24. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії
25. Суспільні рухи XIX ст.
26. Соціально-економічний розвиток на початку XX ст
27. Національний рух на початку XX ст
28. Українські землі в роки Першої світової війни
29. Проголошення автономії України
30. Проголошення в Українській Народній Республіки. Війна Радянської Росії проти УНР
31. Гетьманат П. Скоропадського
32. Нова економічна політика
33. Утворення Радянського Союзу. Остаточна втрата Україною незалежності
34. Колективізація сільського господарства. Голодомор 1932–1933 рр.
35. Роль «українського питання» в німецько-радянському зближенні. Пакт Молотова — Ріббентропа
36. Напад Німеччини на СРСР, невдачі Червоної армії в боях на території України 1941–1942 рр
37. Місце України в планах фашистів
38. Встановлення фашистського окупаційного режиму
39. Повоєнні адміністративно — територіальні зміни
40. Боротьба ОУН — УПА з радянською репресивною машиною
41. Масові репресії радянського режиму проти населення Західної України. Операція «Вісла»
42. Соціально-економічний розвиток УРСР
43. Суспільно-політичне життя: «стабілізація» і закритість
44. Етапи перебудови та її наслідки для України
45. Стартові умови розгортання державотворчого процесу
46. Реалізація нового соціально-економічного реформаційного курсу та його наслідки (друга половина 1994–2000 р.)
47. Роль національної ментальності в житті суспільства

## 7. Рекомендована література

### Основна

1. Палій О. Короткий курс історії України. К. : «А-ба-ба-га-ла-ма-га», 2023. 460 с.
2. Історія української культури: підручник / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін. Вид. 4-е. К.: «Медицина», 2021. 368 с.
3. Федь В.А., Федь І.А. Історія української культури : практикум. Тестові завдання з множинним вибором. Навчальний посібник до практичних занять / Донбаський державний педагогічний університет – Слов'янськ: ДДПУ, 2021. 62 с.

### Допоміжна

1. Fed V. Alarmism vs Eschatology: Conceptual Analysis (On Material of Ukrainian Discourse) / WISDOM. No. 2 (Vol. 22), 2022. P. 68-80.
2. Федь В.А. Культуротворче буття людини як наукова проблема. *Культура в контексті практичних форм буття людини*: монографія // М.М. Бровко та інші. – Ніжин : Видавець Лисенко М.М., 2022. С. 22-32.

## 8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Закон України «Про вищу освіту».

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму:

<http://litopys.org.ua/weber/wbr.htm>

3. Гвардіні Р. Кінець Нового часу:

[http://krotov.info/libr\\_min/04\\_g/gva/rdini.htm](http://krotov.info/libr_min/04_g/gva/rdini.htm)

4. Лосєв О.Ф. Дванадцять тез про античну культуру:

[https://www.gumer.info/bibliotek\\_Buks/Culture/Losev/Losev\\_12Tezis.php](https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Losev/Losev_12Tezis.php)

5. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас: [http://ae-lib.org.ua/texts/ortega-y-gaset\\_masa\\_ua.htm](http://ae-lib.org.ua/texts/ortega-y-gaset_masa_ua.htm).

## 9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Історія України та української культури»

(<http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=1451>)

Федь В.А. – доктор філософських наук,  
професор, завідувач кафедри філософії,  
історії та соціально-гуманітарних дисциплін



РПНД перевірена.  
Методист НМВ  
Коркішко О.Г.

